

examenbundel.nl

examen bundel

Meer dan alleen oefenexamens

Nu bij je boek
mijn.examenbundel.nl
Online oefenen, video's en meer

2024|2025

havo

Aardrijkskunde

ThiemeMeulenhoff

#

**examen
bundel**>

Slim leren, zeker slagen

#

**BESTEL
MET
STAPEL-
KORTING!**

#

Slim leren, zeker slagen met Examenbundel!

#

Oefenopgaven, samenvattingen, woordjes,
examentips en inspiratie: op examenbundel.nl
vind je alles om je optimaal voor te bereiden
op je examens.

#ikgazekerlagen #geenexamenstress examenbundel.nl

examenbundel.nl

examen bundel

Meer dan alleen oefenexamens

2024 | 2025

W.T.P. van den Berg
J.P.M. Maas
Concept: H.J.C. Kasbergen

havo

Aardrijkskunde

Colofon

Auteurs

W.T.P. van den Berg
J.P.M. Maas
Concept: H.J.C. Kasbergen

Vormgeving binnenwerk

Maura van Wermeskerken, Apeldoorn

Opmaak

Crius Group, Hulshout

Over ThiemeMeulenhoff

ThiemeMeulenhoff ontwikkelt slimme flexibele leeroplossingen met een persoonlijke aanpak. Voor elk niveau en elke manier van leren. Want niemand is hetzelfde.

We combineren onze kennis van content, leerontwerp en technologie, met onze energie voor vernieuwing. Om met en voor onderwijsprofessionals grenzen te verleggen. Zo zijn we samen de motor voor verandering in het primair, voortgezet en beroepsonderwijs.

Samen leren vernieuwen.

www.thiememeulenhoff.nl

Boek ISBN 978 90 06 39009 4
Pakket ISBN 978 90 06 31606 3
Eerste druk, eerste oplage, 2024

© ThiemeMeulenhoff, Amersfoort, 2024

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 j° het Besluit van 23 augustus 1985, Stbl. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie (PRO), Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp (www.stichting-pro.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet) dient men zich tot de uitgever te wenden.

Voor meer informatie over het gebruik van muziek, film en het maken van kopieën in het onderwijs zie www.auteursrechtenonderwijs.nl.

De uitgever heeft ernaar gestreefd de auteursrechten te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

Zo werk je met deze Examenbundel

De eerste stap om vol vertrouwen je examen voor dit vak in te gaan heb je gezet! Deze Examenbundel is namelijk de beste voorbereiding, omdat je oefent met echte examenopgaven. Kijk hoe het werkt.

De indeling van het boek

Je Examenbundel bestaat uit verschillende delen:

- **De oriëntatietoets:** krijg snel een eerste indruk hoe je scoort op de verschillende examenonderwerpen.
- **Deel 1 - Oefenen op onderwerp:** oefen gericht met examenopgaven over de onderwerpen die jij lastig vindt.
- **Deel 2a - Examens met uitwerkingen:** oefen met hele examens met heldere uitleg van onze ervaren examendocenten.
- **Deel 2b - Examen 2024-I:** doe de generale repetitie voor het echte examen. De antwoorden en uitwerkingen staan op mijnexamenbundel.nl.

Hints en uitwerkingen

Hints

Weet je niet hoe je een vraag moet aanpakken? Dan zijn er **hints** om je op weg te helpen.

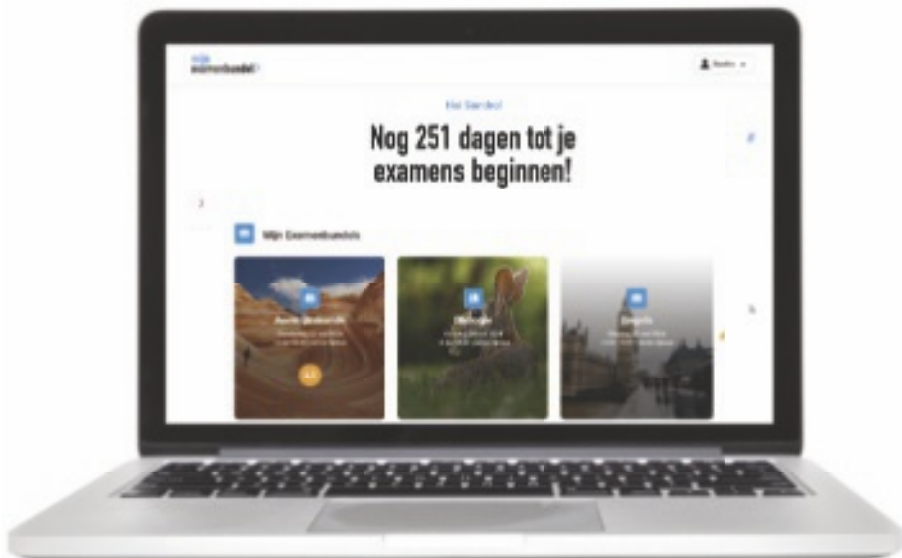
Uitwerkingen

Kijk de vragen na met de **uitwerkingen**. Daarin staat het juiste antwoord. Maar belangrijker: je krijgt duidelijke uitleg waaróm dit het juiste antwoord is en hoe je daar komt.

Zo oefen je én leer je tegelijk!

Online oefenen met Mijn Examenbundel

Bij dit boek hoort een online omgeving: mijnexamenbundel.nl. Het boek en Mijn Examenbundel werken met elkaar samen.

Maak de balans op

Leren en oefenen

Ook handig

Boek

- oriëntatietoets maken
- hele examens maken

- examenopgaven oefenen per onderwerp

- onderwerpregister

Mijn Examenbundel

- nakijken oriëntatietoets
- nakijken hele examens

Je scores worden bewaard!

- uitlegvideo's per onderwerp
- extra examenopgaven per onderwerp

Je ziet je voortgang!

- overzicht van de examenstof
- hulpmiddelen
- examentips

Alle belangrijke info bij elkaar!

Om optimaal gebruik te maken van boek én website, verwijst het boek op handige plekken naar mijnexamenbundel.nl.

Voorbeeld

Wil je weten hoe je de toets hebt gemaakt? De antwoorden staan op mijnexamenbundel.nl. Vul je punten in en bekijk je score per onderwerp. Je scores worden bewaard.

Activeer direct je code voor Mijn Examenbundel

Ga nu naar mijnexamenbundel.nl en maak meteen je account aan. Met de **activatiecode** die je per mail hebt ontvangen of via de ELO van je school, heb je toegang tot alle extra's die bij je boek horen.

Gebruik ook Samengevat

Wil jij je nóg beter voorbereiden op het eindexamen? Combineer **Examenbundel** dan met **Samengevat** - alle examenstof kort en bondig in één boek.

Heel veel succes!

Namens team Examenbundel heel veel succes met je examens! #slimlereniszekerslagen

Heb je een vraag of opmerking over deze Examenbundel? Ga dan naar examenbundel.nl/contact.

Opmerking

De overheid stelt de regels op voor het examen. Bijvoorbeeld wat de examenonderwerpen zijn, welke hulpmiddelen je mag gebruiken en wanneer het examen is. De auteurs en uitgever hebben deze Examenbundel met grote zorg samengesteld. Soms veranderen de regels van de overheid echter of worden er nieuwe afspraken gemaakt over wat die regels betekenen. Raadpleeg daarom altijd je docent of onze website www.examenbundel.nl voor actuele informatie die voor jouw examen van belang is.

Inhoud

- 7 Tips over Examenbundel en examen
- 10 Hoe behaal je de maximale score?

Oriëntatietoetsen

- 13 Oriëntatietoets I: alle domeinen
- 22 Oriëntatietoets II: alle domeinen

Deel 1

Oefenen op onderwerp

1 Vaardigheden

- 33 Oefenopgaven
- 49 Hints
- 50 Uitwerkingen

2 Wereld

- 59 Oefenopgaven
- 76 Hints
- 77 Uitwerkingen

3 Aarde

- 91 Oefenopgaven
- 114 Hints
- 116 Uitwerkingen

4 Brazilië

- 129 Oefenopgaven
- 150 Hints
- 152 Uitwerkingen

5a Leefomgeving – rivieren

- 170 Oefenopgaven
- 180 Hints
- 181 Uitwerkingen

5b Leefomgeving – steden

- 190 Oefenopgaven
- 202 Hints
- 203 Uitwerkingen

Deel 2a

Examens met uitwerkingen

aangepast aan examens zonder atlas

Examen 2023-I

- 213 Opgaven
- 236 Uitwerkingen

Examen 2023-II

- 258 Opgaven
- 279 Uitwerkingen

Deel 2b

Examen 2024-I

Examen 2024-I

- 303 Opgaven

Bijlagen

Cijferbepaling

Onderwerpregister

Tips over Examenbundel en examen

Atlasgebruik

- Bij het oefenen met deze examenbundel kun je de volgende atlassen gebruiken: Grote Bosatlas 55^e druk / Grote Bosatlas 56^e druk / Alcarta 1^e druk / Alcarta 2^e druk.
- Voor het schoolexamen bepaalt de eigen school of er een atlas is toegestaan en welke dat is.
- Bij het centraal examen is de atlas niet toegestaan. In plaats van de atlas krijg je een kaartenkatern. Het kaartenkatern bevat kaarten uit de Grote Bosatlas en uit Alcarta. In deze Examenbundel staan die kaarten niet. In plaats daarvan wordt er verwezen naar de kaarten uit de Grote Bosatlas en Alcarta. De verwijzing naar de kaarten is als volgt: de atlas, het paginanummer, eventueel kaartletter op die pagina. De atlasverwijzingen zijn als volgt: GB55 / GB56 / Alc1 / Alc2.

Gebruik van deze Examenbundel

- Je vindt in deze bundel drie onderdelen om te oefenen:
- twee oriëntatietoetsen; het zijn instaptoetsen waarmee je kunt nagaan of je de basisbegrippen van de examenonderwerpen beheerst. De antwoorden vind je op www.examenbundel.nl. Na het invullen van je scores krijg je een studieadvies.
- oefenen op onderwerp; hiermee kun je per onderdeel (domein) met examen- en oefenvragen trainen. Dit is ook nuttig bij de voorbereiding van schoolexamens.
- oefenen per heel examen; dit is na het oefenen op onderwerp de volgende stap in de voorbereiding op het centraal examen. Met de scoretabellen achter in de bundel kun je je cijfer berekenen.

Achterin staat ook een onderwerpregister, waarmee je delen van de stof kunt vinden om te oefenen.

Na de antwoorden zijn cursief toelichtingen gegeven. Lees die in ieder geval door als je moeite had met een vraag of wanneer je niet zeker wist of je antwoord goed was. Voor het oefenen met deze bundel moet je de nodige kennis hebben verworven door de examenonderwerpen te leren. Deze bundel geeft niet de hele leerstof weer, maar is bedoeld om je te trainen in het maken van een examen.

Tips

- Oefen met deze bundel (ook) in je eigen tijd en in je eigen tempo.
- Probeer een opgave eerst zelf te maken. Daarna controleer je jouw antwoorden met de antwoorden en uitwerkingen in deze bundel.
- Vergroot je vaardigheid om examenopgaven te maken met SAMENGEVAT. Daarin wordt de examenstof overzichtelijk gemaakt en duidelijk uitgelegd.
- Het is bij het oefenen van hele examens een goede training om maximaal dezelfde tijd te gebruiken als bij het examen, 3 uur.
- Leg altijd een atlas op tafel en loop iedere verwijzing na. Zo oefen je in het gebruik van kaarten en diagrammen.
- Besteed extra aandacht aan de aardrijkskundige examenvaardigheden. Je vindt deze bij vaardigheden, helemaal vooraan in het gedeelte Oefenen op onderwerp.
- De antwoorden in de bundel zijn 'modelantwoorden'. Wijk jouw antwoord daarvan af, kijk dan of het echt fout is. Het kan ook een verschil in formulering zijn. En bij twijfel kun je altijd je docent raadplegen.

Maken van het examen

Start

- Je mag met het onderwerp beginnen waarin je je het meest thuis voelt.
- Zorg dat je alle vragen naloopt en in ieder geval de gemakkelijke opgaven maakt. Die zijn er echt.
- Maak je pas op het eind druk om de moeilijke delen. Die zijn er ook wel.
- Schrijf de antwoorden niet door elkaar. Laat ruimte open als je een vraag of een vraagdeel even overslaat. Dan vergeet je hem later ook niet zo snel.

Vragen en bronnen

- Lees nauwkeurig en rustig een hele opgave (meestal vier vragen) door en bekijk de bijbehorende bronnen.
- Let op sleutelwoorden zoals: 'Noem een *fysischgeografische* reden ...' of 'Noem een *sociaalgeografische* reden ...'
- Bedenk per vraag welke informatiebronnen je nodig hebt, zoals een tekst in de bijlage of een kaart van het kaartenkatern.
- Markeer eventueel belangrijke delen in vraag of bron.
- Let bij het gebruik van figuren en tabellen goed op titel, gebied, jaar, soort cijfers (absoluut, relatief, indexcijfers en dergelijke). Benoem de gegevens ook correct en precies in je antwoord.

Examenvragen

- Werk volgens een tijdsplanning, zeker als je bij schoolexamens in tijdnood kwam. Je kunt bijvoorbeeld een tijd per examenonderwerp vaststellen. Reserveer ook tijd voor controle.
- Antwoord kort, zakelijk en gericht: dat spaart tijd. Aan de antwoorden in deze bundel kun je zien wat vereist is.
- Begin je aan een nieuw onderwerp, zet dan de knop om. Welke stof en welke begrippen horen erbij? Een paar minuten pauze is ook goed.
- Vóór de vragen staat het aantal te behalen punten (1p, 2p etc.). Het aantal punten geeft het aantal onderdelen aan waaruit het antwoord moet bestaan. Zie eventueel de volgende paragraaf: 'Hoe behaal ik de maximale score?' Daarin zijn ook voorbeelden van soorten vragen opgenomen.
- Zet bij moeilijke vragen je antwoord eerst in steekwoorden op kladpapier. Dat geeft overzicht en voorkomt dat je later moet schrappen of wijzigen.
- Haak niet te snel af als je vragen moeilijk vindt of twijfelt over het antwoord. Soms weet je meer dan je denkt.
- Let erop dat sommige vragen uit meerdere onderdelen bestaan.
- Zijn er meerdere antwoorden gevraagd (bijvoorbeeld: noem drie argumenten), noteer die dan overzichtelijk.
- Antwoord zo gericht mogelijk; 'warme en droge zomers' is duidelijker dan 'een goed klimaat'. Als je geen exact antwoord weet, kun je het natuurlijk wel met iets algemeen proberen.
- Geef niet meer antwoorden dan wordt gevraagd. Zijn er bijvoorbeeld twee gevraagd, dan worden alleen de eerste twee nagekeken.
- Vul altijd iets in, ook als je twijfelt. Er komt vaak nog wel wat goeds uit. Half goed kan ook. Maar geen onzin schrijven.

Controle

- Zoek van tevoren uit – bijvoorbeeld tijdens schoolexamens – welke manier van controleren voor jou de beste is, zoals per opgave, per examenonderwerp of helemaal aan het eind. Raak je juist in verwarring door het nakijken, doe het dan niet.
- Ga na of je alles gemaakt hebt, ook de laatste bladzijde.
- Kijk of jouw antwoord wel echt een antwoord is op de gestelde vraag.
- Ga na of het antwoord zinnig is. Geen tegenspraak, geen onlogisch gebruik van cijfers.
- Wanneer je twijfelt en je het antwoord wilt wijzigen, kijk dan eerst nog eens naar de vraag.
- Wees voorzichtig met verbeteren. Vaak is de eerste gedachte de beste.
- Wanneer je toch verbetert, doe dit duidelijk. Maak er geen speurtocht van voor je docent.

Omgaan met spanning

- Heb je veel last van examenvrees of faalangst, informeer dan op jouw school naar hulp op dit terrein.
- Kies bij het examen een reëel doel. Mikken op een negen als je nooit boven de zes kwam, verhoogt de druk.
- Laat je vooraf niet beïnvloeden door andere leerlingen. Mijd vooral vlak voor het examen contact met leerlingen die praten over het examen. Ook al zijn het je beste vrienden. Ga eventueel apart staan.
- Let tijdens het examen niet op andere leerlingen. Bijvoorbeeld hoe snel die aan de slag gaan of wanneer ze het werk inleveren. Concentreer je op je eigen werk.
- Hou je vast aan wat lukt en maak problemen niet groter dan ze zijn. Accepteer dat er moeilijke vragen voorkomen. Er zijn ook gemakkelijke.
- Het heeft geen zin tijdens het examen 'je eigen werk te gaan zitten nakijken'. Laat dat maar aan je leraar over.
- Zorg voor lichamelijke ontspanning: prettige kleding, ontspannen houding, wat eten of wat lekkers (snoepjes) en zeker af en toe wat drinken.
- Zorg voor geestelijke ontspanning zoals het bewust inlassen van pauzes, waarbij je ook even wat meer ontspannen gaat zitten. Probeer af en toe de gedachten af te leiden van het examen. Neem eventueel attributen mee die positief werken.
- Als je dichtslaat en in paniek raakt, blijf dan niet zitten worstelen. Verandering kan het doorbreken. Ga bijvoorbeeld naar het toilet of meld het aan een surveillant.

Hoe behaal je de maximale score?

1-puntsvraag

Bij het centrale examen is vóór iedere vraag aangegeven hoeveel punten er maximaal te scoren zijn. Staat er 1p, dan kun je 1 punt scoren, meestal voor een enkelvoudige vraag. Bijvoorbeeld: 'In welke fase van het demografisch transitie-model zat Brazilië in 2019?'

2-puntsvraag

Voor de meeste vragen kun je 2 punten [2p] scoren. Soms zitten er dan twee onderdelen in een vraag, zoals: 'Noem twee argumenten.'

Of zelfs twee vragen. Bijvoorbeeld: Geef

- de naam van twee aardplaten.
- de naam van de breuk die tussen de twee aardplaten ligt.

Bij dit soort vragen is het direct duidelijk hoe je de 2 punten kunt behalen.

Maar het komt ook voor dat je alleen 2 punten kunt scoren als je antwoord 'volledig' is. Aan dat antwoord zijn dan eisen gesteld, waardoor het minstens uit twee delen moet bestaan.

Bijvoorbeeld: 'Waarom regent het in dat gebied?' Je kunt dan antwoorden: 'Er is reliëf.'

Maar dat zegt eigenlijk niets. Wat heeft reliëf dan met regen te maken? Een volledig antwoord bestaat uit twee delen, zoals: 'Door het reliëf wordt lucht opgestuwd **oorzaak** [1p], opstijgende lucht koelt af waardoor het gaat regenen **gevolg** [1p].'

Bij het laatste soort vragen moet je er dus op letten dat je antwoord aan de eisen voldoet. Een aanwijzing daarvoor is de formulering van de vraag. Hieronder zijn daar voorbeelden van gegeven. Het is goed om er bij het oefenen steeds attent op te zijn. Ook bij het nakijken van je antwoorden.

Voorbeelden vraagformulering naar oude examenvragen

'Leg-uit'-vraag: gaat vaak om een oorzaak-gevolgrelatie.

Vraag: Leg uit waarom brede uiterwaarden bijdragen aan de veiligheid van het binnendijkse gebied.

2p Antwoord: Bij brede uitwaarden is het waterbergend vermogen groot **oorzaak** [1p], waardoor het overstromingsrisico lager is **gevolg** [1p].

'Beredeneer'-vraag: vereist het stapsgewijs weergeven van een denkproces. Denk aan een vergelijking en een gevolg/conclusie daaruit.

Vraag: Beredeneer waarom sommige landen alleen uitvoer van hout toestaan dat in eigen land zelf al is bewerkt, bijvoorbeeld tot triplex.

2p Antwoord: Door die bewerking wordt de waarde van het product groter (in vergelijking met onbewerkt hout) **vergelijking** [1p], waardoor de export van het product meer opbrengt **gevolg** [1p].

'Beschrijf'-vraag: vraagt je een verschijnsel te beschrijven of bijvoorbeeld het ontstaan ervan. De vraag geeft aan wat precies beschreven moet worden. Aan de maximumscore kun je zien hoever je in detail moet gaan.

Vraag: Beschrijf hoe de Vesuvius is ontstaan uit de Monte Somma.

2p Antwoord: De Vesuvius is ontstaan in de krater/caldera van de oude vulkaan Monte Somma [1p], waarin door hernieuwde toestroom van magma nieuwe erupties plaatsvonden. [1p]

Meer dan 2 punten

Soms zijn er meer dan 2 punten te verdienen. Dan zal uit de formulering van de vraag duidelijk zijn wat er in het antwoord is vereist. Bijvoorbeeld dat je antwoord uit twee verklaringen moet bestaan, omdat er twee situaties worden vergeleken. Een redenering kan soms 3 of 4 punten opleveren, omdat er 3 of 4 stappen zijn gevraagd.

Hoe zou je het nu al doen op een examen? De oriëntatietoets geeft je een eerste indruk.

Oriëntatietoetsen

Oriëntatietoetsen

Oriëntatietoets I: alle domeinen

Wereld

Neem onderstaande tabel over. Gebruik eventueel de atlas.

wereldsysteem	bestaansmiddelen	exportproducten	landen
centrum			
semiperiferie			
periferie			

Hoe goed ken jij het wereldsysteem?

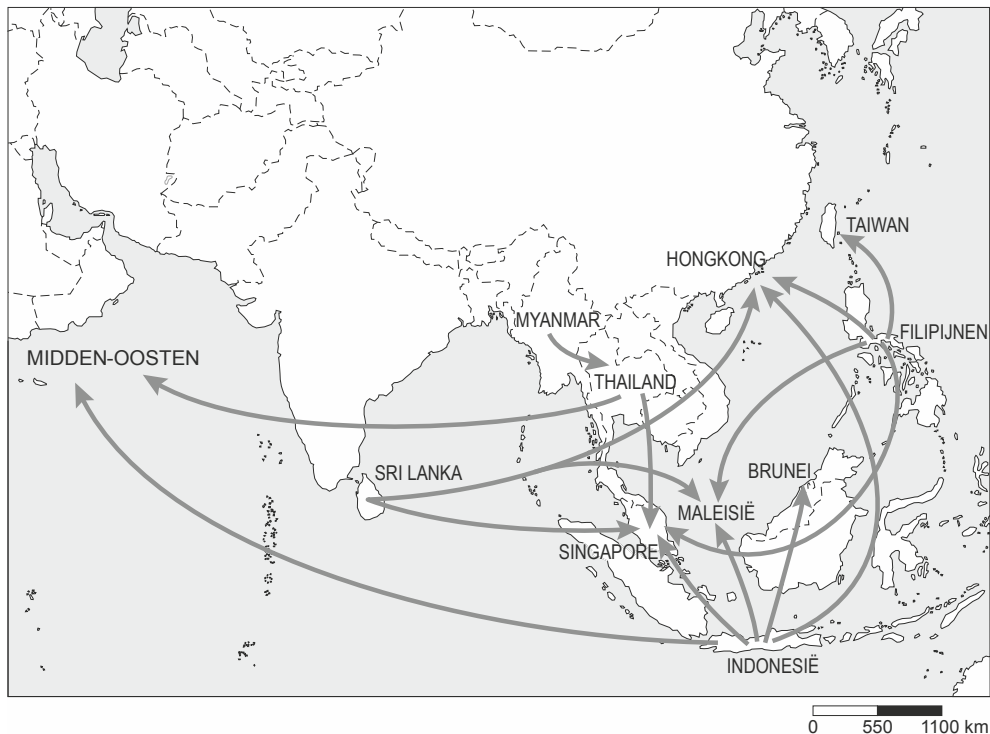
- 3p 1 A: Vul onderstaande bestaansmiddelen in op de juiste plek in de tabel.
primaire sector / secondaire sector / tertiaire sector
B: Vul onderstaande exportproducten in op de juiste plek in de tabel.
autobanden / horloges / ijzererts
C: Vul onderstaande voorbeeldlanden in op de juiste plek in de tabel.
India / Italië / Somalië
- 3p 2 A: Welke omschrijving past het best bij het begrip bnp?
A Het totale inkomen van een land, gedeeld door het aantal inwoners.
B De totale productie van goederen en diensten van een land, uitgedrukt in geld.
C Het aantal goederen en diensten dat een huishouden kan kopen met het besteedbaar inkomen.
D Een waarde voor analfabetisme, onderwijs en levensverwachting in een bepaald land of gebied.
B: Het bnp van China is veel hoger dan het bnp van Nederland. Toch heeft Nederland een hoger bnp per hoofd dan China. Leg uit hoe dit kan.
C: Het bnp per hoofd van Qatar is ongeveer twee keer zo hoog als het bnp per hoofd van Nederland. Toch kent de bevolking van Qatar een groter aandeel armen dan de Nederlandse bevolking. Hoe kan het dat het bnp per hoofd van Qatar toch zo hoog is?

Demografische transitie houdt een overgang in van een fase van hoge geboortecijfers en sterftcijfers via dalende geboortecijfers en sterftcijfers naar lage geboortecijfers en sterftcijfers.

- 3p 3 A: Noem een oorzaak voor de dalende sterftcijfers in fase 2.
B: Noem een oorzaak voor de dalende geboortecijfers in fase 3.
C: In welke fase(n) spreken we van een vergrijzende bevolking?

Migratie gaat op alle schaalniveaus meestal volgens vaste patronen. Bekijk bron 1 goed.

bron 1 Migratiebestemmingen van huishoudelijke hulpen

bron: G. Hugo, *Demographic change in east and southeast Asia and the implications for the future*, 2007

Gebruik bron 1.

Op basis van bron 1 kun je de positie van de landen **Myanmar**, **Singapore** en **Thailand** in het wereldsysteem (centrum-periferiemodel) bepalen.

- 5p 4 A: Neem de namen van de drie genoemde landen over.
Zet achter elk land:
- welke positie dit land inneemt in het wereldsysteem;
 - op welke manier je deze positie uit bron 1 kunt afleiden.

Migratie gebeurt meestal vanwege economische of politieke redenen. De migratie in bron 1 is vooral economisch van aard.

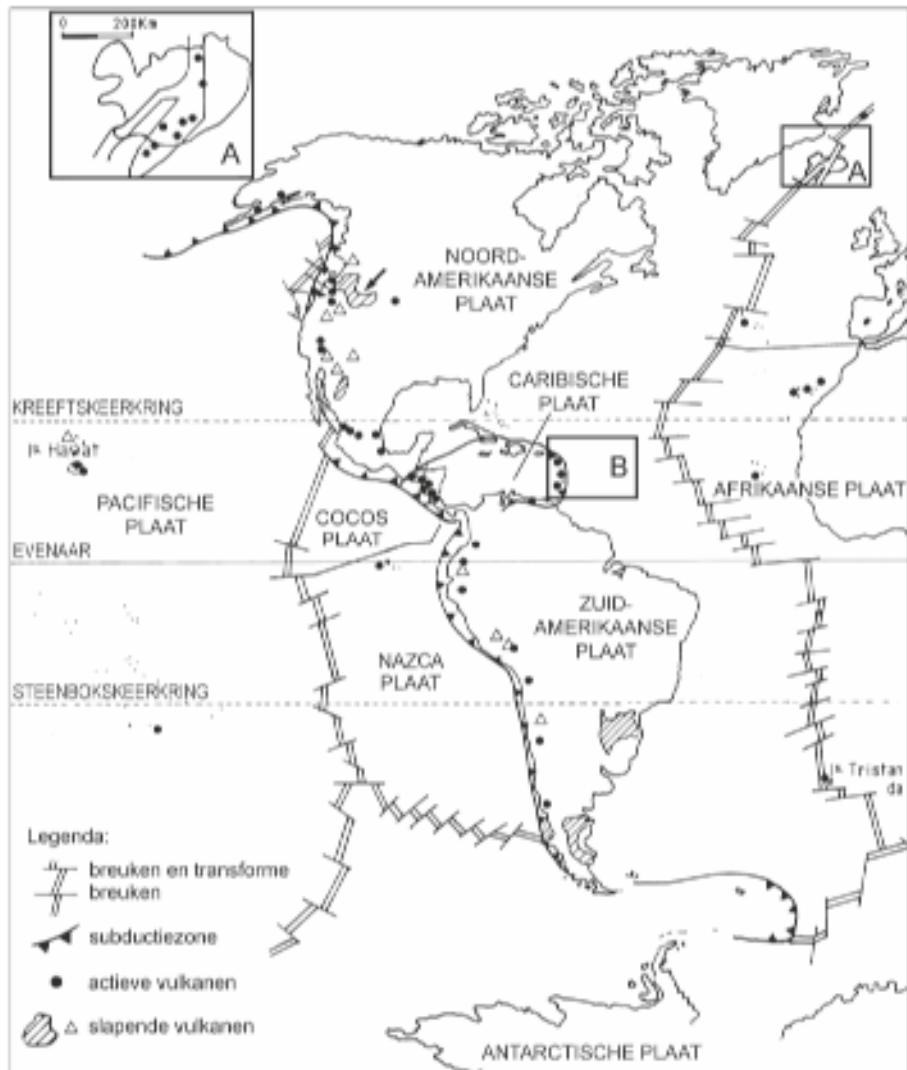
B: Noem een actuele reden voor migratie om politieke redenen.

Sinds de periode van dekolonisatie zien we ook duidelijke migratiestromen van de voormalige koloniën naar de moederlanden. Een voorbeeld hiervan is de migratie vanuit India naar Groot-Brittannië. Indiase migranten kiezen opvallend vaak voor Groot-Brittannië als eindbestemming, terwijl ze ook naar Duitsland of Frankrijk zouden kunnen migreren. Dit komt doordat Indiase mensen goed Engels spreken en vertrouwd zijn met typisch Britse gebruiken (zoals theedrinken) en sporten (zoals cricket en hockey).

C: Over welke dimensie gaat dit?

Aarde

bron 2 De spreiding van actieve vulkanen over een deel van de wereld

bron: Examen vwo 2006-2 (naar H. Tazieff, M. Derruau, *Le volcanisme et sa prévention*, Parijs 1990)

Gebruik bron 2 bij de vragen 5 en 6.

In de legenda zijn breuken en transforme breuken aangegeven. Die vinden we onder andere in gebied A.

2p 5 A: Wat zijn transforme breuken?

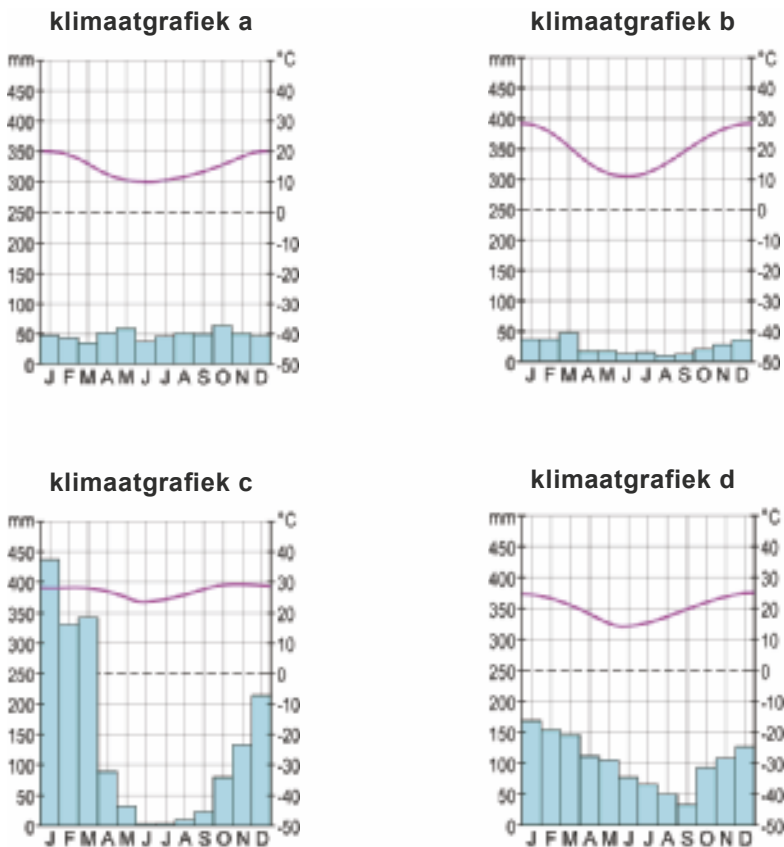
Gebruik eventueel de ataskaart over mondiale platen tektoniek.

B: Naast transforme plaatbewegingen vindt er nog een ander soort plaatbeweging plaats in gebied A. Welk soort plaatbeweging wordt hier bedoeld?

In de legenda van bron 2 staat het symbool voor een subductiezone. We zien dit symbool bijvoorbeeld in gebied B. Daar is ook een aantal actieve vulkanen aangegeven.

- 4p **6** A: Geef een omschrijving van het begrip subductiezone.
 B: Noem – naast actieve vulkanen – nog twee verschijnselen die horen bij een subductiezone.
 C: Welk type vulkanen is kenmerkend voor subductiezones?

bron 3 Klimaatgrafieken van vier steden in Australië

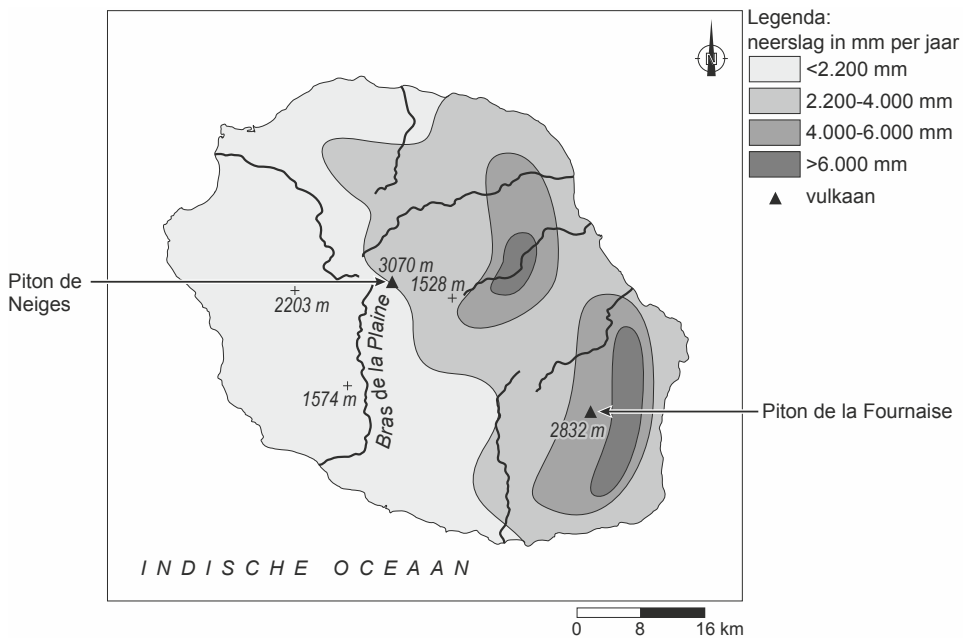
bron: Examen havo 2018-1.

Gebruik bron 3 en de atlas.

De klimaatgrafieken a tot en met d in bron 3 horen in willekeurige volgorde bij de steden: Alice Springs, Brisbane, Darwin en Melbourne.

- 2p **7** Neem de letters a tot en met d over. Schrijf achter elke letter de naam van de juiste stad.

bron 4 Neerslagverdeling op het eiland Réunion

bron: Examen havo 2015-1 (vrij naar www.mi.aime-a-ou.com)

Gebruik bron 4 en eventueel de atlas.

- 2p **8** A: Wat is de overheersende windrichting op Réunion?
 B: Welke twee gegevens uit bron 4 heb je nodig om vraag 8A te kunnen beantwoorden?

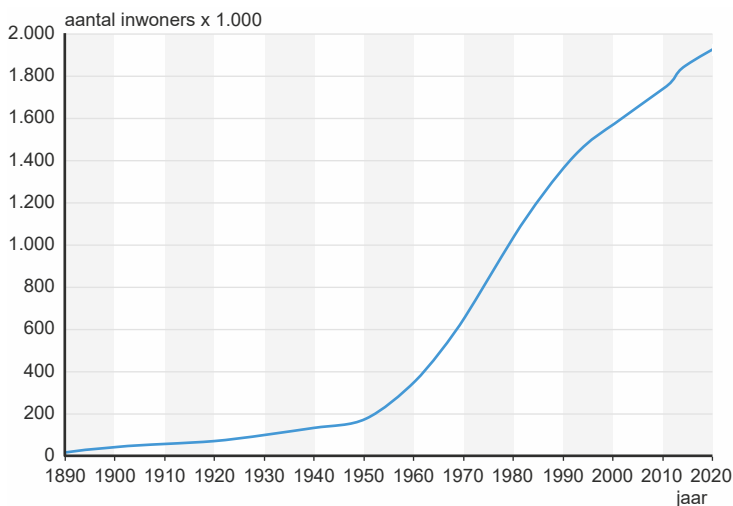
Brazilië

Brazilianen die van het platteland naar de stad trekken, komen vaak terecht in favela's. De leefomstandigheden zijn daar over het algemeen slecht.

- 3p **9** Noem drie redenen waarom veel Brazilianen er toch voor kiezen het platteland te verlaten om in de stad te gaan wonen.

Veel kleine boeren in de plattelandsgebieden leefden in armoede. In de hoop op een beter bestaan verhuisden veel mensen naar de steden. Het aandeel van de stedelijke bevolking in Brazilië is daardoor sterk toegenomen.

- 1p **10** Noem de geografische term voor de snelheid waarop het aandeel van de stedelijke bevolking verandert.

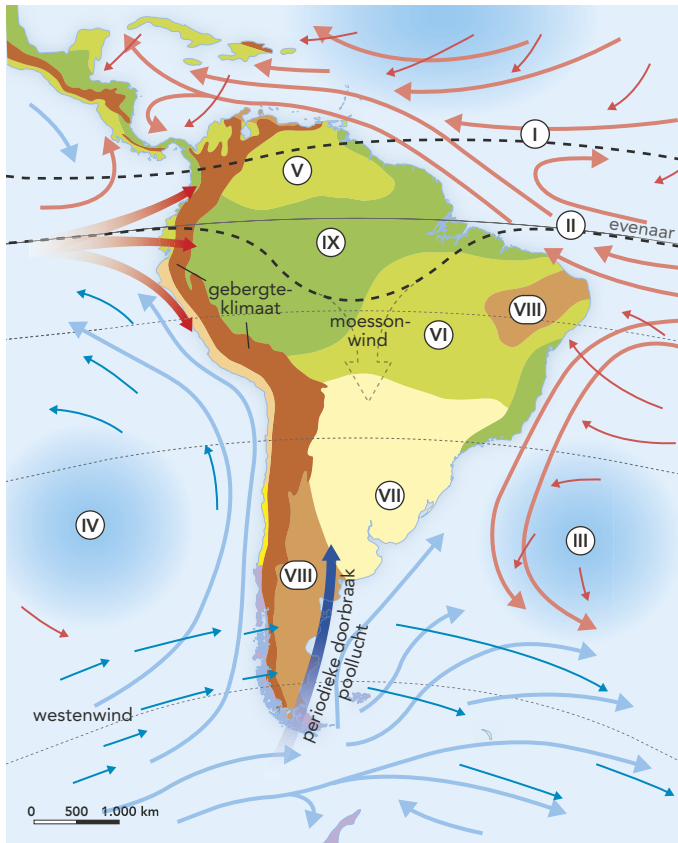
bron 5 Bevolkingsgroei van een Braziliaanse stad

bron: www.coolgeography.co.uk

Gebruik bron 5 en eventueel de atlas.

- 2p **11** A: Van welke Braziliaanse stad is de bevolkingsgroei in bron 5 afgebeeld?
Kies uit: *São Paulo* / *Curitiba* / *Rio de Janeiro*.
B: Geef voor je keuze een argument die je afleidt uit de grafiek van bron 5.

bron 6 Zuid-Amerika

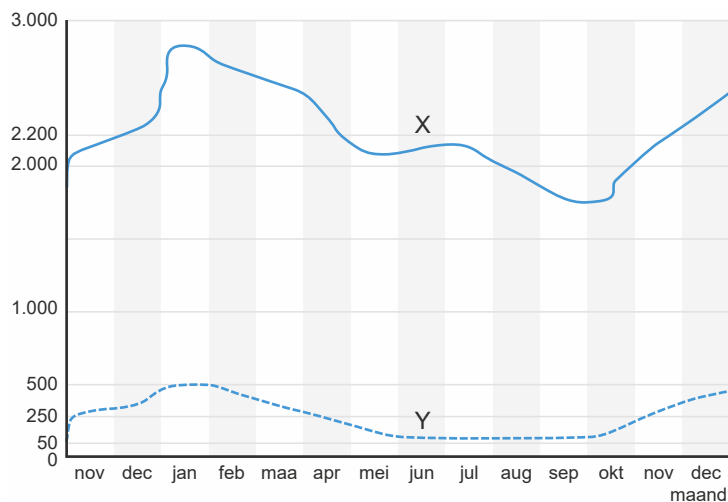
vrij naar: lesboek Brazilië, *De Geo havo*

Gebruik bron 6.

- 1p **12** Wat kun je zeggen over de luchtdruk bij III en IV in bron 6?
- A In beide gebieden heerst lage luchtdruk.
 - B Bij III heerst lage luchtdruk en bij IV hoge luchtdruk.
 - C Bij III heerst hoge luchtdruk en bij IV lage luchtdruk.
 - D In beide gebieden heerst hoge luchtdruk.

Leefomgeving – rivieren

bron 7 Waterafvoer van de twee belangrijkste Nederlandse rivieren

Gebruik bron 7.

- 3p **13** A: Welke waterafvoer (X of Y) is kenmerkend voor de Rijn?
 B: Geef twee argumenten voor je keuze, die je kunt afleiden uit bron 7.

Nederland is een land van dijken. Sinds de aanleg van dijken langs de grote rivieren is het binnendijkse gebied steeds lager komen te liggen. De uiterwaarden zijn juist steeds hoger komen te liggen.

- 2p **14** Geef aan waardoor:
 A: het binnendijkse gebied steeds lager is komen te liggen.
 B: de uiterwaarden steeds hoger zijn komen te liggen.

Leefomgeving – steden

bron 8

Het Modekwartier in de wijk Klarendal

Klarendal is een negentiende-eeuwse arbeiderswijk vlak buiten het centrum van Arnhem. Tot 1960 was het een typische arbeiderswijk. Daarna gingen de leefbaarheid en de veiligheid in de wijk achteruit. In de periode 1970-1990 vond stadsvernieuwing plaats met vooral sociale woningbouw. In 2007 waren de problemen echter al weer zo groot dat Klarendal op een lijst van veertig prioriteitswijken werd gezet. Naar het voorbeeld van Notting Hill, een multi-etnische wijk in Londen die de laatste twintig jaar met behulp van de modesector trendy werd, begon de verbetering van Klarendal. Verpauperde panden, die vaak in gebruik waren als coffeeshops, werden omgevormd tot modewinkels. Deze bestemming had veel te maken met de nabijheid van de Arnhemse kunstacademie. Het midden in Klarendal gelegen Modekwartier bestaat inmiddels uit modewinkels, studio's, galerieën, restaurants en showrooms.

Een belangrijke ingreep in Klarendal was de verplaatsing van het voormalige stationspostkantoor. Dit gebouw moest op de oorspronkelijke locatie gesloopt worden, maar werd opnieuw opgebouwd in Klarendal. Tegenwoordig is er onder andere de Arnhem Fashion Factory gevestigd, een instelling die jonge mode-ondernemers helpt een bedrijf te starten.

Het voormalige stationspostkantoor

bron: Examen vwo 2018-1

Gebruik bron 8 voor de vragen 15 en 16.

- In de Arnhemse wijk Klarendal ging de leefbaarheid vanaf 1960 achteruit (zie bron 8).
- 2p **15** Leg uit waarom dit juist in die periode gebeurde.
Je uitleg moet een oorzaak-gevolgrelatie bevatten.
- 2p **16** Beredeneer waarom het voormalige stationspostkantoor naar het Modekwartier is verplaatst.

Wil je weten hoe je de toets hebt gemaakt? De antwoorden staan op mijnexamenbundel.nl. Vul je punten in en bekijk je score per onderwerp. Je scores worden bewaard.

Oriëntatietoets II: alle domeinen

Wereld

De koloniale moederlanden gebruikten de koloniën voor twee verschillende doelen. Hierdoor ontstonden twee typen koloniën. Een vestigingskolonie werd gebruikt als vestigingsgebied voor Europeanen. Vooral boeren emigreerden naar de koloniën, op zoek naar grote stukken landbouwgrond. Andere koloniën werden gebruikt als leverancier van waardevolle grondstoffen.

3p 1 A: Hoe wordt dit tweede type koloniën genoemd?

In de tijd van het kolonialisme zijn taal en religie over de wereld verspreid. Vaak herinneren deze culturele kenmerken nog aan de koloniale tijd. In India spreken de mensen bijvoorbeeld goed Engels, omdat het een kolonie is geweest van Groot-Brittannië.

Gebruik de atlaskaart over taal op mondiale schaal.

B: Noem behalve Portugal twee landen waar nu nog steeds Portugees wordt gesproken.

3p 2 A: Beschrijf het patroon van mondiale handelsstromen van grondstoffen.

Maak in je antwoord gebruik van de begrippen centrum en periferie.

B: Noem een kenmerk van het importpakket en een kenmerk van het exportpakket van nieuwe industrielanden zoals Mexico en Indonesië.

Veel westerse multinationale ondernemingen (mno's) besteden (een deel van) hun productie uit aan landen in Azië.

2p 3 A: Noem de belangrijkste verklaring voor dit proces van 'offshoring'.

B: Welk begrip past hier het beste bij?

Kies uit:

- diffusie
- mechanisering
- vrijhandel
- internationale arbeidsverdeling

Economische, technologische en politieke ontwikkelingen hebben bijgedragen aan globalisering.

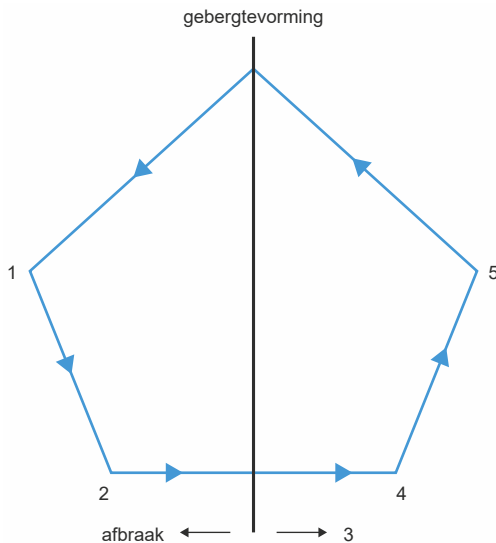
3p 4 A: Noem een economische ontwikkeling die heeft bijgedragen aan het proces van globalisering.

B: Noem een technologische ontwikkeling die heeft bijgedragen aan het proces van globalisering.

C: Noem een politieke verandering die heeft bijgedragen aan het proces van globalisering.

Aarde

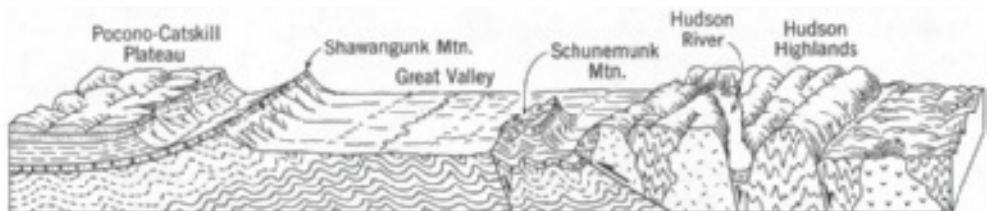
bron 1 Gesteentecyclus

Gebruik bron 1.

- 2p **5** Neem de cijfers 1 tot en met 5 over en zet de juiste begrippen erachter. Kies uit: *plooiing* / *erosie* / *opbouw* / *sedimentatie* / *verwerking*.

bron 2 Het gebied rond de rivier de Hudson (VS)

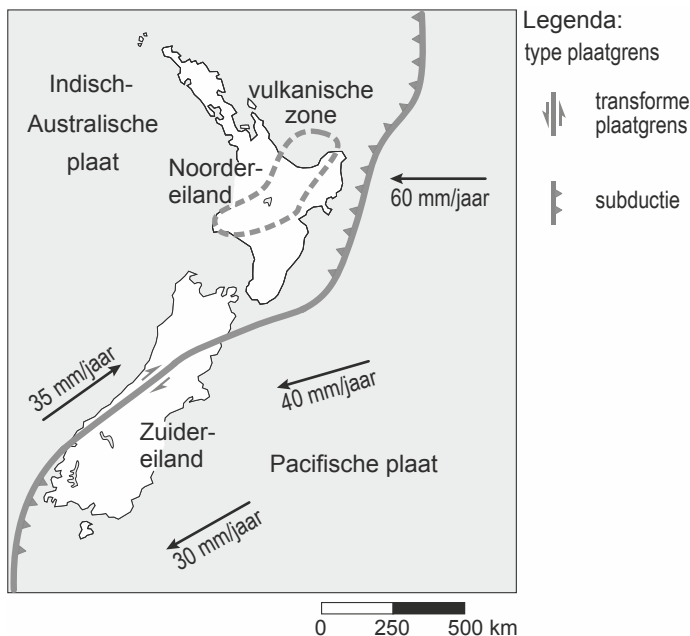

vrij naar: A.N. Strahler, *Physical Geography*, New York 1975

In bron 2 is het Shawangunk Gebergte (Mtn.) aangegeven. Daarbij is – zie pijl – een scherpe rand getekend met aan de rechterkant een steile helling en aan de linkerkant een flauwe helling.

- 1p **6** Verklaar het verschil in hellingshoek.

bron 3 Platen tektoniek in en rondom Nieuw-Zeeland

bron: Examen havo 2014-1 (vrij naar: www.gns.cri.nz)

Gebruik bron 3 voor de vragen 7 en 8.

Zowel het Noordereiland als het Zuidereiland van Nieuw-Zeeland worden regelmatig getroffen door aardbevingen.

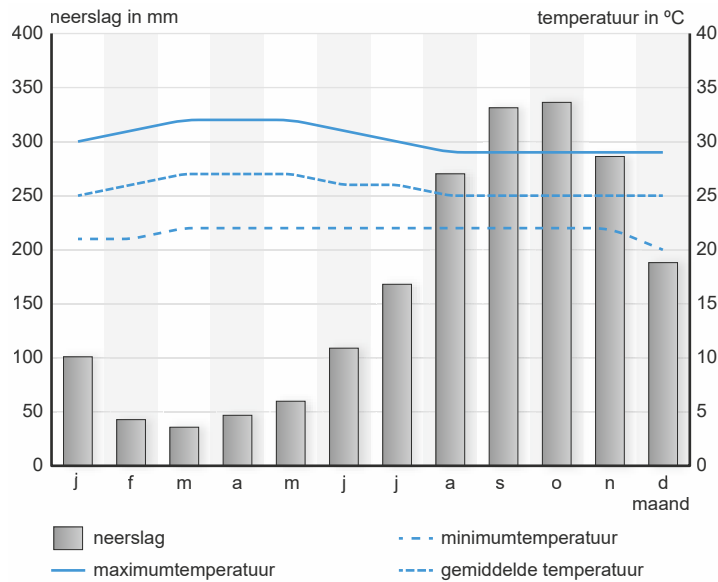
- 2p **7** Leg uit op welk van deze twee eilanden alleen ondiepe aardbevingen voorkomen. Je uitleg moet een oorzaak-gevolgrelatie bevatten.

In de vulkanische zone op het Noordereiland stijgt magma op richting het aardoppervlak. Ten oosten van de vulkanische zone gebeurt dit niet.

- 2p **8** Leg uit dat in het gebied tussen de plaatgrens en de vulkanische zone geen magma opstijgt richting het aardoppervlak. Je uitleg moet een oorzaak-gevolgrelatie bevatten.

Brazilië

bron 4 Klimaatdiagram van een Braziliaanse stad

vrij naar: www.climatemps.com/graph.php

Gebruik de atlaskaart(en) over temperatuur en neerslag in Zuid-Amerika.

- 1p **9** Bij welke Braziliaanse stad hoort het klimaatdiagram in bron 4?
Kies uit: *São Paulo / Santarém / Rio de Janeiro / Porto Alegre.*

examenbundel >

havo Nederlands
havo Engels
havo Duits
havo Frans
havo Economie
havo Bedrijfseconomie
havo Maatschappijwetenschappen
havo Geschiedenis
havo Aardrijkskunde
havo Wiskunde A
havo Wiskunde B
havo Scheikunde
havo Biologie
havo Natuurkunde

samengevat }

havo Economie
havo Bedrijfseconomie
havo Maatschappijwetenschappen
havo Geschiedenis
havo Aardrijkskunde
havo Wiskunde A
havo Wiskunde B
havo Scheikunde
havo Biologie
havo Natuurkunde
havo/vwo Nederlands 3F/4F
havo/vwo Rekenen 3F

Tips, tricks en informatie die jou helpen bij het slagen voor je eindexamen vind je op examenbundel.nl! Nog meer kans op slagen? Volg ons ook op social media. #geenexamenstress

examenidoom + examenbundel + samengevat + zeker slagen! = #geenexamenstress

examenidoom

havo Engels
havo Duits
havo Frans

zeker slagen !

voor vmbo, havo én vwo

